

<https://doi.org/10.52256/2710-3560.98.2024.98.12>
УДК 378.147

Павло Копосов,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу науково-методичного забезпечення
інтеграції у європейський освітній простір,
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ
ORCID ID 0000-0002-5141-5009
pkoposov61@gmail.com

ФОРМУВАННЯ В МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ІГРОВИХ ФОРМ РОБОТИ

У статті на основі теоретико-методологічного дослідження розглянуто проблему формування системного підходу до організації ігрових форм роботи майбутніми вчителями початкових класів. Проаналізовано поняття «система», «педагогічна система», особливості взаємодії компонентів (елементів) педагогічної системи. Описано системний підхід до аналізу структури ігрової методики та її місце в педагогічній системі вищого порядку. Розкрито вимоги до якостей педагога як організатора навчально-ігрової діяльності молодших школярів. Доведено доцільність формування у майбутніх учителів системного підходу до проведення ігрових форм роботи у практичній педагогічній діяльності.

Ключові слова: система, педагогічна система, системний підхід, форми, методи, майбутні учителі початкових класів, ігрові форми і методи.

Pavlo Koposov. Formation of a systematic approach to the implementation of game forms of work in future primary school teachers

The article, based on theoretical and methodological research, considers the problem of forming a systematic approach to the organization of game forms of work by future primary school teachers. A theoretical analysis of the concepts «system», «pedagogical system», features of the interaction of the components (elements) of the pedagogical system was carried out. A systematic approach to the analysis of the structure of the game methodology and its place in the pedagogical system of a higher order is described. The requirements for the teacher's qualities as an organizer of educational and play activities of younger schoolchildren are disclosed. The expediency of future teachers' formation of a systematic approach to conducting game forms of work in practical pedagogical activity has been proven.

Key words: system, pedagogical system, system approach, forms, methods, future primary school teachers, game forms and methods.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. Орієнтація українського суспільства на європейські цінності, наслідки глобалізаційних процесів, адаптація до соціально-економічної ситуації, викликані військовими діями, потребує відповідних змін у системі освіти України. Ефективні зміни в освіті можливі лише за активного впровадження педагогічних інновацій, спрямованих на переорієнтацію системи освіти на потреби молоді особистості, формування її компетентностей, національних і загальнолюдських цінностей.

Проте будь-які прогресивні зрушення в освіті можливі лише за умови свідомого і компетентного ставлення до своїх обов'язків педагогічних працівників. У педагогів мають бути сформовані такі особистісні і професійні якості, як патріотизм, ерудованість, цілеспрямованість, відповідальність, творчий підхід, креативність. Розв'язанню цих завдань може сприяти формування в майбутніх педагогів системного підходу до педагогічної діяльності.

Аналіз основних досліджень і публікацій із зазначеної проблеми. Важливу роль в трактуванні поняття «методична система навчання» відіграє розвиток педагогічного системного підходу в наукових працях (В. Беспалько, І. Бех, Р. Загорулько, І. Ісаєв, В. Краєвський, А. Кузнецова, І. Підласий, Н. Ракова, С. Сисоєва, В. Сластьонін, та ін.), висновки яких ґрунтувалися на загальнонауковій теорії системних явищ (А. Богданов, Л. Бергаланфі, І. Блауберг, Н. Вінер, В. Сагатовський, В. Садовський, А. Уйюмов, А. Урсул, Е. Юдін та ін.). Водночас педагогічна система постійно розгалужується на нові підсистеми. Зокрема активний розвиток ігрової педагогіки потребує системного підходу як у науковій, так і в практичній площині.

Мета статті. Проаналізувати поняття «система», «педагогічна система», особливості взаємодії компонентів (елементів) педагогічної системи, а також проблему формування системного підходу до організації ігрових форм роботи майбутніми вчителями початкових класів.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Спираючись на висновки Т. Годованюк можемо зробити певні узагальнення, щодо поняття система в цілому. Система – це 1) упорядкована сукупність пов'язаних між собою елементів, що відрізняються власною структурою; 2) структура, у якій усі частини упорядковано, планомірно розташовані і взаємопов'язані; чітко визначений план; сукупність принципів, що покладено в основу певної ідеї, теорії; сукупність методів, прийомів для досягнення певної мети; 3) кількісно обмежена множина функціональних компонентів, що є окремою одиницею, спрямована на досягнення певної мети в межах певного часового проміжку; 4) у процесі взаємодії кожного елемента системи утворюється певне ціле, якому притаманні такі якості, які не властиві жодному окремому елементу [2, с. 71].

Т. Годованюк зазначає, що системний підхід до педагогічної діяльності передбачає: 1) особистість здобувача освіти, його компетентності мають формуватися в цілісній інтегрованій педагогічній діяльності; 2) спільні зусилля суб'єктів освітнього процесу націлені на те, щоб отримувати конкретні результати, забезпечувати реалізацію актуальних потреб освіти; 3) педагогічна система має забезпечувати передбачувані результати, усі компоненти освітньої діяльності мають складати єдине ціле, ефективно взаємодіяти; 4) традиційні та інноваційні аспекти освітньої діяльності мають поєднуватися і взаємодіяти [2, с. 72].

Варто зазначити, що Ю. Шабанова вказує на те, що розробка моделі системи навчання має спиратися на основні закономірності загальної теорії формування і функціонування систем. *Перший принцип* вказує на те, що на рівень ефективності системи впливає ступінь її цілісності. *Другий принцип* вказує на те, що на рівень ефективності системи впливає ступінь її співвідношення із сферою взаємодії. *Третій принцип* вказує на фактори, що сприяють ефективному функціонуванню системи, на оптимальне поєднання компонентів і елементів для досягнення передбачуваної мети та результатів [12, с. 91].

Р. Дружененко вважає, що модифікація системного підходу в освіті пов'язана з пошуком ефективних моделей освітніх процесів, що знаходить вияв у його синтезі з сучасними підходами – антропологічним, аксіологічним, культурологічним, особистісно орієнтованим, технологічним, компетентнісним та ін. Результатом є зміна стану традиційної педагогічної системи або породження нової, що відповідає вимогам суспільного розвитку або умовам освітньої парадигми [4, с. 19].

Аналіз літератури з проблеми дає змогу виявити розмаїття визначень поняття «педагогічна система», що зумовлене диференціацією загальнонаукового системного підходу на підвиди.

І. Малафіїк за основу бере системно-діяльнісний підхід і обґрунтовує педагогічну систему як «організований об'єкт, що здійснює управління процесом передачі і засвоєння того соціального досвіду, який на даний час нагромаджено людством» [7, с.16]

На засадах системно-історичного підходу до вивчення системних педагогічних явищ вибудовують наукову концепцію О. Любар, М. Стельмахович, Д. Федоренко.

Серед основних положень, визначених в результаті аналізу теорії системного педагогічного підходу та, відповідно, вивчення педагогічних явищ як систем, Р. Дружененко називає такі:

– педагогічна система є елементом складнішого системного явища, частиною соціологічної системи;

– педагогічна система – цілісне утворення;

– педагогічна система – полісистемне (система систем) і поліструктурне явище;

- структура педагогічної системи – це взаємозв'язок її компонентів (елементів);
- компонентами (елементами) педагогічної системи є мета, зміст, принципи, методи, прийоми, засоби, форми, результати навчально-виховної діяльності;
- основна функція педагогічної системи – управління педагогічною діяльністю;
- педагогічний процес – це система в дії (в динаміці);
- педагогічна система підлягає еволюційним зрушенням [4, с. 20-21].

О. Білоус вважає, що формування творчої активності студентів передбачає внесення значних корективів у професійну підготовку майбутнього вчителя, зміні навчальної позиції студентів, у її активізації й підвищенні її творчої спрямованості [1, с. 229].

Процес формування творчої активності студента має розглядатися як динамічна система, що постійно розвивається, базована на системному підході до організації навчання у закладах вищої освіти. Кожен елемент системи – це самодіяльний початок, що містить у собі джерело активних дій студентів, які нічого не приймають на віру, а постійно переробляють, розвивають власну діяльність. Завдання полягає в тому, щоб у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів збуджувати в них потребу в активній пізнавальній діяльності, у самоосвіті й самоствердженні [1, с. 231].

Виходячи з аналізу досліджень із проблеми підготовки майбутніх фахівців, у тому числі й майбутніх педагогів, ми дійшли висновку, що проблема системного підходу розглядається, як правило під кутом зору організації роботи викладача, а не студента. Водночас звертаємо увагу на той аспект, що викладач, вдосконалюючи власний педагогічний інструментарій, повинен зважати, що інновації є також і в структурі методик навчання учнів. Тобто педагог вищої школи має, з одного боку, вдосконалювати власну методику викладання, а з іншого, має постійно тримати руку на пульсі інновацій у педагогіці, дидактиці, методиці у закладах середньої освіти. Особливо ця вимога стає актуальною в період реформування освіти, коли потрібно синхронізувати процес перепідготовки шкільних учителів та підготовки майбутніх учителів у закладах вищої і передвищої освіти.

Ведеться кропітка і непроста робота наукових, методичних, адміністративних структур, щоб переорієнтувати роботу вчителя початкових класів (а наразі вчителів старшої ланки) на виконання державних стандартів шкільної освіти. Виконання завдань реформи значно полегшиться, якщо цим питанням буде приділено достатньо уваги ще на стадії підготовки майбутнього педагога.

У Державному стандарті [3] початкової освіти зазначається про те, що дитинство потрібно оберігати, встановлюючи освітні вимоги, які відповідні віку дитини, визнаючи право дітей на діяльнісне навчання, у тому числі й *ігрову діяльність*.

У початковій освіті мають бути два цикли (1-2 і 3-4 класи), що забезпечує врахування вікових особливостей учнів початкових класів, створення розвивального середовища, задоволення базових потреб дітей, створення педагогічних умов для подолання розриву у освітніх здобутках.

Державний стандарт спрямовує освітній процес на застосування діяльнісного та інтегрованого підходів з *опорою на ігрові форми роботи у першому циклі* (1-2 класи).

Тож питанням досконалого опанування методики організації навчально-ігрової діяльності молодших учнів у процесі підготовки майбутнього вчителя має бути приділено максимум уваги.

Для успішної реалізації цієї мети ми пропонуємо формувати в майбутніх учителів початкових класів системний підхід до організації навчально-ігрової діяльності учнів. Системний підхід до вивчення методик викладання певних предметів став традиційним, тоді як питання системного підходу до використання ігрових форм і методів як прикладних у методиці навчання й виховання молодших учнів перебуває на етапі становлення і не має усталеної, апробованої та узгодженої позиції. Тож на основі тривалих і ґрунтовних теоретичних досліджень, розробки навчально-ігрового інструментарію та його апробації у процесі організації навчальної діяльності молодших учнів ми розробили певну систему структури навчально-ігрової методики та визначили її місце в загальній педагогічній та дидактичній системах та особливості взаємовпливу компонентів (підсистем) та елементів (неподільних частин системи). Ми вважаємо, що педагогічні аспекти варто розглядати як у макросистемах, так і в мікросистемах. Перші передбачають більш загальний розгляд взаємозв'язку окремих компонентів системи вищого порядку, а другі більш детальний аналіз структури окремих компонентів цієї системи, взаємодії окремих елементів. Ігрові форми і методи навчальної діяльності є окремими компонентами педагогічної та дидактичної систем і самі діляться на певні компоненти та елементи.

Отже, освітній процес як система складається із таких компонентів, як: *освітній процес і завдання його реформування – цілі освіти* (гармонійний розвиток особистості учня) – *відповідний цілям зміст – принципи, методи, форми, засоби освітньої діяльності, які реалізує педагог – результати цієї діяльності* (знання, уміння, навички, компетентності, цінності, загальний розвиток).

У цій системі навчально-ігрової діяльності можемо розглядати як компонент методичної системи дидактики шкільної освіти, а саме належність навчально-пізнавальних ігор до активних методів, методів активізації мотиваційної сфери учнів.

Ця підсистема охоплює такі компоненти, як учитель, який формує наступний компонент, а саме навчально-ігрову діяльність, яка своєю чергою активізує навчальні мотиви (інтерес, успіх, уява, емоції), психічні процеси (сприймання, пам'ять, мислення). Найголовнішим компонентом цієї підсистеми є власне результат освітньої діяльності, та його оцінка.

Навчально-пізнавальна гра є одним із методів навчання. У сучасній дидактичній літературі під методом навчання (від грец. *metodos* – буквально: шлях до чого-небудь) розуміється упорядкована діяльність педагога й учнів, спрямована на досягнення заданої мети навчання. Методи навчання часто трактують як сукупність шляхів, способів досягнення цілей, розв'язання освітніх задач [6, с. 190].

Організація цілісного підходу до освітньої діяльності у взаємодії вчителя і учнів вимагає певного групування методів навчання:

- методи, що сприяють організації і самоорганізації освітнього процесу,
- методи, що забезпечують стимулювання і мотивацію навчальної діяльності,
- методи, спрямовані на підвищення ефективності контролю і самоконтролю у процесі

засвоєння навчального матеріалу,

- бінарні методи навчання.

Водночас ігрові методи навчання можуть використовуватися як окремі методи стимулювання і мотивації учіння, або ж вступати в синтез, взаємодію з класичними методами навчання – розповідь, бесіда, пояснення, вправа, контроль, оцінювання у формі гри. У такому випадку можемо говорити про бінарність того чи іншого методу навчання.

У теорії і практиці освітньої діяльності вживаються такі терміни як «ігрові форми навчальної роботи», «ігрові методи», «ігрові прийоми», «ігрові ситуації» та ін.

В. Ягупов вважає, що методом навчання – можна називати сукупність прийомів і способів організації освітньої діяльності учнів, із задіяванням різних психологічних процесів, *форма навчання* – це спеціально сконструйований освітній процес, що характеризується певним змістом навчальної діяльності, методами, прийомами, засобами взаємодії вчителів і здобувачів освіти. Така конструкція є внутрішньою організацією змісту освіти, забезпечує реальний процес взаємодії учасників освітнього процесу. *Дослідник вважає, що поняття «форма навчання» не є тотожною* такій дидактичній категорії як «*форма організації навчання*», яка вказує на зовнішні аспекти організації навчальної діяльності, залежної від кількості учнів, від часу і місця засвоєння навчального матеріалу, а також від порядку її організації [13, с. 317].

О. Я. Савченко описує певні форми навчально-ігрової діяльності: розгорнута ігрова діяльність (урок-заняття за ігровим сюжетом, урок-казка); ігрове завдання для групової роботи; ігровий задум у проєктній діяльності; ігровий прийом; ігрова ситуація; ігрова вправа [10, с. 108].

Ігровим методом навчання вважається спосіб, у який взаємодіють суб'єкти освітнього процесу, обумовлений грою, що забезпечує реалізацію дидактичних і навчальних цілей.

Дидактичні ігри вважаються методами активного навчання, які спрямовані на самостійне засвоєння знань, умінь, навичок і компетентностей оволодіння емоційно-ціннісним досвідом. Активним методам притаманна висока розумова активність учнів (швидкість і логіка мислення, тривала продуктивна робота в певному режимі; самостійне прийняття рішень; взаємодія учнів з учителем за допомогою прямих і зворотних зв'язків тощо [5, с. 53].

Ігрові методи характеризуються певними особливостями:

- конструювання ігрових моделей об'єкта, функції або діяльності;
- активізація мисленнєвої діяльності, поведінкових проявів вихованців;
- високий ступінь активності у навчальній діяльності;
- взаємодія учнів один з одним і педагогом або навчальним матеріалом;
- прояв емоційності і творчості у процесі навчання;
- опора на самостійність у виборі способів навчальних дій;

– намагання засвоїти навчальний матеріал за короткий проміжок часу [5, с. 53].

Система ігрових методів поділяється на ряд компонентів (окремих ігрових методів): дидактичні (імітаційні) ігри, ігри-правила, інтелектуальні ігри (текстові загадки, анаграми, логогрифи, метаграми, шаради, каламбури, кросворди, чайнворди), ігрові ситуації, навчально-рольові ігри (ігри-драматизації, ігри-інсценізації, театралізовані ігри, мистецькі, художні ігри).

Кожен з описаних ігрових методів має свою специфіку, свої особливості у впливі на освітній процес, проте їм притаманна певна система спільних дидактичних ознак, спільних мотиваційних взаємоп'язаних механізмів активізації пізнавальної діяльності, досягнення розвивальних і виховних цілей. Це положення розкривається за допомогою відповідної схеми (рис. 1.)

Рис. 1. Механізм умотивування навчальної діяльності молодших учнів засобом ігрової діяльності.

Джерело: Копосов П. Г. Нова українська школа: дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів [6].

Навчально-ігрова діяльність на кожному етапі освітнього процесу реалізується через конкретну дидактичну гру. Проте, щоб досягти поставленого результату вчитель має орієнтуватися також і в системі структури самої дидактичної гри. Врахування вчителем цієї особливості забезпечує ефективність організації навчальної діяльності молодших учнів шляхом використання дидактичної гри як методу навчання лише у єдності компонентів цієї системи (рис 2).

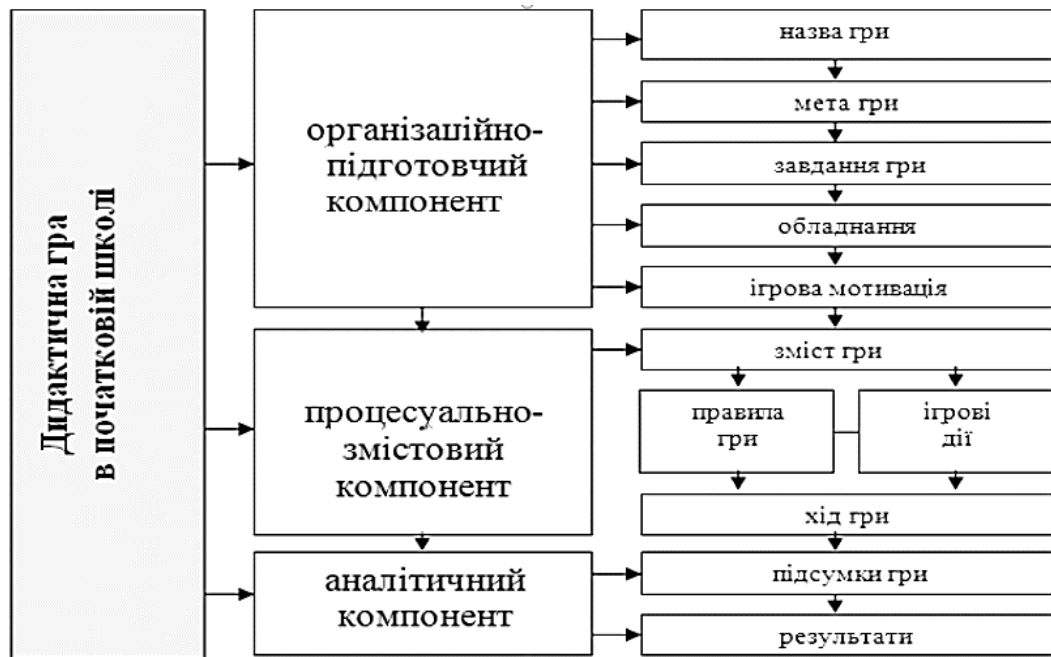

Рис. 2. Структура дидактичної гри.

Джерело: Марчій-Дмитраш Т. М. Дидактична гра як системотвірний метод організації навчальної діяльності молодших школярів у процесі вивчення іноземної мови [8].

Важливо підкреслити, що як у системі цілісного освітнього процесу, так і в системі реалізації ігрових форм роботи важливою ланкою є педагог, який має бути готовий до ефективного застосування ігрових форм і методів навчання здобувачів освіти. О. Ю. Рома прийшла до висновку, що *готовністю вчителя до реалізації ігрових методів* навчання є складне особистісно-професійне утворення, системна інтегративна якість, що детермінує його здатність ефективно застосовувати ігрові методи в освітньому процесі, проектувати та супроводжувати ігрову діяльність дитини. Готовність вчителя закладів початкової освіти до реалізації ігрових методів навчання забезпечується єдністю таких трьох компонентів, що взаємопов'язані та детермінують один одного – ціннісного, когнітивного та конструктивного [9].

А визначальним компонентом освітньої системи є звичайно особистість учня з його сформованим відповідно певного віку світоглядом, життєвими компетентностями, ціннісним ставленням до навколишнього світу та до себе, зі сформованими позитивними рисами характеру тощо.

Ми розкрили проблему системного застосування навчально-ігрової методики учителем початкових класів, водночас питання має ставитись про те, як ефективно сформувати цей підхід у майбутніх учителів. З цією метою ми розробили певну систему (програма) змісту та структури того матеріалу, який мають засвоїти на теоретичному і практичному рівнях майбутні учителі початкових класів. Ця система включає вичленення укрупнених блоків (компонентів) та їх поділ (розгалуження) на дрібніші елементи цілісної системи [5]. Зокрема акцентовано на таких блоках:

1. Особливості організації освітнього процесу в першому адаптаційно-ігровому циклі навчання (дитиноцентризм; педагогіка партнерства; вікові психологічні особливості 6-7 річних дітей).
2. Теоретичний огляд проблеми ігрової діяльності особистості (історія становлення ігрової культури людини; психолого-педагогічний та філософський аналіз ролі ігрової діяльності в розвитку дитини; обґрунтування доцільності ігрових форм роботи у навчальній діяльності молодших учнів).
3. Сутність навчально-ігрової діяльності у методичній системі сучасної дидактики (психолого-педагогічні особливості взаємодії навчальної та ігрової діяльності; характеристика ігрових методів навчання; психологічні та професійні фактори готовності вчителя до організації навчально-ігрової діяльності молодших учнів).
4. Дидактичні особливості використання різних видів навчально-пізнавальних ігор (дидактичних, інтелектуальних, творчих, ігрових занять).

5. Особливості організації навчально-ігрової діяльності при вивченні різних навчальних предметів (українська мова, читання, математика, я досліджую світ).

Студенти на основі теоретичного матеріалу на практиці відпрацьовують набуті знання з розробки та використання ігрових форм і методів роботи, аналізують рівень ефективності своїх педагогічних дій, вносять корективи. Такий підхід закладає міцну базу для ефективної реалізації своїх професійних навичок під час безпосередньої роботи учителем.

Доречно відмітити що ігрова методика почала активно застосовуватися у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців, зокрема і педагогів. Про це пишуть такі дослідники як Н. Кічук, Г. Топчій, Н. Мачинська.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у визначеному напрямі. Саме системний підхід до організації навчально-ігрової діяльності молодших учнів сприятиме реалізації освітніх завдань, що стоять перед новою Українською школою. А формування системного підходу до організації навчально-ігрової діяльності учнів має бути реалізоване на етапі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Також викладачам важливо розробляти систему ігрових технологій для занять зі студентами педагогічних навчальних закладів, що має стати практичним підґрунтям до оволодіння ігровими педагогічними технологіями майбутніми педагогами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус О. С. Системний підхід у формуванні творчої активності педагога. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2015. № 1 (9). С. 227–231.
2. Годованюк Т. Л. Системний підхід як основа методичної підготовки майбутніх учителів математики/ *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Педагогічні науки: зб. наук. пр. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. № 3 (66). С. 71–75. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-66-2019-14.pdf>.
3. Державний стандарт початкової освіти. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>.
4. Дружененко Р. С. Роль педагогічного системного підходу в оформленні поняття «Методична система навчання мови». *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. Бердянськ: БДПУ. 2018. Вип. 1, С. 17–23.
5. Іванова С. В. Сучасні підходи до проблеми класифікації методів навчання математики. *Наука і освіта*. 2005. № 3–4, С. 190–195. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5229/1/65.pdf>.
6. Копосов П. Г. Нова українська школа: дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів : навч.-метод. посіб. Харків : Вид-во «Фабула», 2021. 160 с.
7. Малафійк І. В. Дидактика : навч. посіб. / Київ: Кондер, 2005. 397 с.
8. Марчій-Дмитраш Т. М. Дидактична гра як системотвірний метод організації навчальної діяльності молодших школярів у процесі вивчення іноземної мови / *Збірник наукових праць Херсонського державного університету*. Педагогічні науки. 2015. Вип. 67. С. 100–105.
9. Рома О. Ю. Підготовка вчителів початкової школи в системі післядипломної освіти до реалізації ігрових методів навчання засобами LEGO: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріж. нац. ун-т. Запоріжжя, 2020. 276 с.
10. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. Київ: Генеза, 2002. 368с.
11. Топчій Г. С. Ігрові педагогічні технології як умова професійного саморозвитку майбутнього вчителя (автореф. дис. канд. пед. наук). Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, Україна, 2011. 20 с.
12. Шабанова Ю. О. Системний підхід у вищій школі: підруч. для студ. магістратури / М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. Д.:НГУ, 2014. 120 с.
13. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. Київ: Либідь, 2002. 560 с.

REFERENCES

1. Bilous O. S. Systemnyy pidkhdid u formuvanni tvorchoyi aktyvnosti pedahoha / Visnyk Dnipropetrovs'koho universyteta imeni Al'freda Nobelya. Seriya «Pedahohika i psykholohiya». Pedahohichni nauky. 2015. № 1 (9). S. 227–231. [in Ukrainian].
2. Hodovanyuk T. L. Systemnyy pidkhdid yak osnova metodychnoyi pidhotovky maybutnikh uchyteliv matematyky/ Naukovyy visnyk Mykolayivs'koho natsional'noho universytetu imeni V. O. Sukhomlyns'koho. Pedahohichni nauky : zb. nauk. pr. Mykolayiv : MNU imeni V. O. Sukhomlyns'koho, 2019. № 3 (66). S. 71 – 75. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-66-2019-14.pdf>. [in Ukrainian].
3. Derzhavnyy standart pochatkovoyi osvity. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 liutoho 2018 r. № 87. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF> [in Ukrainian].
4. Druzenenko R. S. Rol' pedahohichnoho systemnoho pidkhdodu v oformlenni poniattia «Metodychna systema navchania movy». Naukovi zapysky Berdians'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohichni nauky. Berdians'k: BDPU. 2018. Vyp.1, S. 17–23. [in Ukrainian].
5. Ivanova S. V. Suchasni pidkhody do problemy klasyfikatsiyi metodiv navchannya matematyky/ «Nauka i osvita», № 3-4, 2005. S. 190–195. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5229/1/65.pdf> [in Ukrainian].
6. Koposov P. H. Nova ukrayins'ka shkola: dydaktychni osoblyvosti orhanizatsiyi navchal'no-ihrovoyi diyal'nosti uchniv 1-2 klasiv: navch.-metod. posib. / Kharkiv : Vyd-vo «Fabula», 2021. 160 s. [in Ukrainian].
7. Malafiyik I. V. Dydaktyka: navch.posib. / K. : Konder, 2005. 397 s. [in Ukrainian].
8. Marchij-Dmytrash T. M. Dydaktychna hra iak systemotvirnyj metod orhanizatsii navchal'noi diial'nosti molodshykh shkoliariv u protsesi vyvchennia inozemnoi movy / Zbirnyk naukovykh prats' Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Pedahohichni nauky. 2015. Vyp. 67. S. 100–105.
9. Roma O. YU. Pidhotovka vchyteliv pochatkovoyi shkoly v systemi pislyadyplomnoyi osvity do realizatsiyi ihrovykh metodiv navchannya zasobamy LEGO: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / Zaporiz. nats. un-t. Zaporizhzhya, 2020. 276 s. [in Ukrainian].
10. Savchenko O. YA. Dydaktyka pochatkovoyi shkoly: Pidruchnyk dlya studentiv pedahohichnykh fakul'tetiv. K.: Heneza, 2002. 368 s. [in Ukrainian].
11. Topchiy H. S. Ihrovi pedahohichni tekhnolohiyi yak umova profesiynoho samorozvytku maybutn'oho vchytelya. avtoref. dys. kand. ped. nauk / Khark. nats. ped. un-t im. H.S. Skovorody. Kharkiv, Ukrayina, 2011. 20 s. [in Ukrainian].
12. Shabanova YU. O. Systemnyy pidkhdid u vyshchihy shkoli: pidruch. dlya stud. mahistratury / M-vo osvity i nauky Ukrainy; Nats. hirn. un-t. D.:NHU, 2014. 120 s. [in Ukuainian].
13. Yahupov V. V. Pedahohika: navch. posibnyk / K.: Lybid', 2002. 560 s. [in Ukrainian].

Матеріал надійшов до редакції 25.06.2024